

Razgibajmo možgane

Spletne strani **Razgibajmo možgane** (www.sinapsa.org/TM) so stalni spremljevalec Tedna možganov. Poleg predstavitve Tedna možganov ter programa dogodkov in aktivnosti lahko na njih zasledite številne poljudne in zabavne prispevke s področja nevroznanosti. Prijazno ste vabljeni, da strani obiščete, prebrskate vsebine, zastavite vprašanje ter nam pošljete svoje komentarje in predloge.

Nevroznanost – znanost o možganih

Nevroznanost je veda na stičišču številnih znanosti od katerih vsaka prispeva svoj košček k razumevanju delovanja živčevja, možganov in duševnosti. Eden od rezultatov širine področja, ki ga nevroznanost pokriva je tudi razpršenost vsebin, ki jih združuje. Z namenom, da bi tako mladim kot starejšim, ki pričenjajo spoznavanje z nevroznanostjo, olajšali prve korake, smo pripravili **prevod angleške knjižice Nevroznanost – znanost o možganih**. Knjižica na enem mestu ter na prijazen in razumljiv način predstavlja osnovna spoznanja nevroznanosti ter njeno vpetost v vsakdanje življenje posameznika in družbe. Knjižica bo v tiskani obliki izšla v pomladnih mesecih, vanjo pa boste lahko poškilili že na dogodkih Tedna možganov ter spletnih straneh Razgibajmo možgane.

Možgani – zrcalo sveta

Razstava izdelkov, prispelih na SiNAPSIN natečaj v Prešernovi dvorani SAZU (Novi trg 4, Ljubljana) in spletna galerija na spletni strani Razgibajmo možgane (www.sinapsa.org/TM/leden2007.php).

Tudi letos je SiNAPSA povabila šolarje k ustvarjalnemu razmišljanju o možganih. Najmlajši, otroci prvih dveh triletij, so bili povabljeni k likovnemu izražanju na temo **Možgani – zrcalo sveta**. Otroci tretjega triletja so bili izzvani s sestavljanjem križanke na isto temo, srednješolci pa k pesnjenju haikujev.

Nevroznanstveni kinovečeri

Umetnost je v različnih oblikah vedno služila obravnavanju pojavov s katerimi se srečuje posameznik in družba, obravnavanju pojavov, ki zaradi svoje narave burijo domišljijo, izzivajo upanje ali strah. Možgani in njihova povezanost z duševnim življenjem posameznikov so na različne načine pogosto obravnavani tudi v filmih. V okviru Tedna možganov bo pod naslovom **“Možgani, producenti naše stvarnosti”** v Slovenski kinoteki v Ljubljani (Miklošičeva 38) potekal kratek cikel filmov, ki na različne načine obravnavajo pojave povezane z možgani. V petih dneh cikla bo vsak dan prikazan drug film, sledilo pa mu bo kratko interaktivno predavanje, na katerem bodo nevroznanstveniki podrobneje predstavili področje, ki ga obravnava film, ter občinstvu odgovorili na morebitna vprašanja. Četrtekovi projekcij bo namesto predavanja sledila okrogla miza, ki bo omogočala diskusijo tako o obravnavani tematiki, kot tudi širše o odnosu med nevroznanostjo in družbo. Filmi, ki si jih bomo ogledali so: **Memento** (ponedeljek 17:00), **Rain Man** (torek, 17:00), **Mož brez preteklosti** (Mies vailla menneisyttä, sredo, 17:00), **Prebujanja** (Awakenings, četrtek, 16:00) in **Moj mali Idaho** (My Own Private Idaho, petek, 16:00). Obravnavali bomo teme izgube spomina, vpliva možganskih poškodb na osebnost, avtizem, narkolepsijo, sindrom vklenjenosti in druge. Zaradi izobraževalne narave dogodka je **vstop prost**.

Teden možganov 2007
12. - 18. marec
www.sinapsa.org/TM/

SiNAPSA
SLOVENSKO DRUŠTVO ZA NEVROZKANOST
SLOVENIAN NEUROSCIENCE ASSOCIATION

Spoštovani!

Vljudno vas vabimo, da obiščete prireditve, ki bodo letos potekale v okviru **Tedna možganov 2007 od 12. do 17. marca 2007** pod okriljem Slovenskega društva za nevroznanost (SiNAPSA), Družbenomedicinskega ZRC SAZU, Nacionalnega združenja za kakovost življenja (OZARA) in Slovenske kinoteke v Ljubljana.

V tem času se odvija širša akcija osveščanja javnosti o dosežkih in pomenu nevroznanstvenih raziskav – **“Teden možganov 2007”** (v izvirniku “Brain Awareness Week 2006”) – v kateri sodeluje že več kot 60 držav in 1875 organizacij. Dejavnosti v tednu možganov izvajajo posamezniki ali skupine strokovnjakov, njihovi smotri pa so izobraževalni, znanstveno–raziskovalni in organizacijski, s temeljnim ciljem osveščanja javnosti o koristih in obetih nevroznanstvenega raziskovanja za posameznika in družbo.

V Sloveniji se bo letos odvijal pester program aktivnosti na več lokacijah, z namenom predstavitve živčevja, njegovega delovanja v normalnih in bolezenskih razmerah ter predstavitve nevroznanstvenega raziskovalnega dela na vseh področjih znanosti, ki se ukvarjajo z živčevjem, od nevrobiologije do psihologije. Predstavljeni bodo tudi novejša spoznanja, dosežki in novi izzivi na področjih bolezni in okvar živčevja. Ob spoznavanju delovanja in bolezni živčevja ter možnostih zdravljenja in preventive teh bolezni, želimo nevroznanstveniki popularizirati svojo stroko in navdušiti mlajšo javnost za morebitno poklicno pot na teh področjih v okviru različnih programov:

- Omožanjena Ljubljana
- Teden možganov na kolesih
- Razgibajmo možgane na spletni strani SiNAPSE (www.sinapsa.org/TM)
- Nevroznanstveni kinovečeri v Slovenski kinoteki v Ljubljani: Možgani, producenti naše stvarnosti

Aktivnosti, ki se bodo odvijale v sklopu Tedna možganov, so zasnovane poljudno in namenjene širokemu krogu publike (šolarji, dijaki, študenti, starejši, idr.). Predavalnica Inštituta RS za rehabilitacijo v Ljubljani omogoča tudi dostop invalidom z vozički.

Vstop na vse prireditve Tedna možganov je brezplačen!
www.sinapsa.org/TM/

Vljudno vabljeni!

OMOŽGANJENA LJUBLJANA: Serija javnih izobraževalnih dogodkov, ki bo potekala v Prešernovi dvorani SAZU (Novi trg 4, Ljubljana) in na Inštitutu RS za rehabilitacijo (Linhartova 51, Ljubljana, predavalnica v 4. nadstr.).

Ponedeljek, 12. 3. 2007: od 17.00 – 20.00 (Prešernova dvorana SAZU): Predstavitve vsebin letošnjega Tedna možganov, prikazi delovanja centralnega živčnega sistema, delovanja zdravil, modelov možganov, testiranja kognitivnih funkcij, ...

Torek, 13. 3. 2007 (Prešernova dvorana SAZU)

ob 17:30: Spanje in imunski sistem (Pavel Kavčič, dr.med., Bojan Rojc, dr.med., Splošna bolnica Izola): *Mehanizem in funkcija spanja še do danes ostaja skrivnost. Novejša raziskave se posvečajo tudi vplivu odtegnitve spanja na imunski sistem. V predavanju bomo povzeli, kaj je do sedaj znanega o funkciji spanja in povezanosti centralnega živčevja z imunskim sistemom.*

ob 19:00: Impresionizem zvoka, mehanicizem strukture in končni molk Mauricea Ravela (prof. dr. Zvezdan Pirtošek, Nevrološka klinika, Ljubljana). *Predavanje nas bo vodilo skozi nekaj obdobjih ustvarjanja Mauricea Ravela. Zgodnja dela impresionističnega zvena, ki so črpala iz španskih, orientalnih in grških motivov, so se po letu 1920, ko je pričel tožiti o "tristesste affreuse" (strahoviti žalosti), izrazito karakterno spremenila. Ali Ravelova kasna glasba, zlasti slavni Bolero, odraža bolezen možganov, ki je pri skladatelju v zadnjih letih življenja povzročila nagnjenost k ponavljanju (perseveracijo), kasneje pa nezmožnost govora (afazijo), pisanja (agrafijo) in igranja klavirja?*

Sreda, 14. 3. 2007 (Prešernova dvorana SAZU)

ob 17:00: Kombinirane obravnave pri rehabilitaciji oseb po nezgodni poškodbi možganov (Danilelle Jagodic, dipl. neurofiziot., Gordana Vogrinc, dipl. delovni terapevt, Vesna Bunderla, prof. defektologije, Zavod za varstvo in rehabilitacijo po poškodbi glave, Zarja). *Kombinirana obravnava je obravnava z dvema ali več terapijami različnih strok istočasno. Njen cilj je doseči najvišjo možno stopnjo funkcijske samostojnosti, tako v strukturiranem kot tudi v nestrukturiranem okolju. Proces učenja aktivnosti poteka v treh fazah (kognitivni, asociativni in avtonomni). Prispevek bo predstavil namen in način uporabe kombinirane obravnave pri osebah po nezgodni poškodbi možganov, ki jih navaja tuja literature, ter učinke tovrstne obravnave pri uporabnikih ter terapevtih iz prakse.*

ob 18:30: Prepoznavnaje in premagovanje bipolarni motnje razpoloženja (doc. dr. Mojca Zvezdana Dernovšek, dr. med., spec. psihiatr., Inštitut za raziskovanje in izobraževanje Ozara, Ljubljana). *Bipolarno motnjo razpoloženja med vsemi duševnimi motnjami najkasneje diagnosticiramo, čeprav posamezniki iščejo pomoč v zdravstveni službi. Predstavljene bodo številne posledice, ki jih ima motnja v vsakodnevnem življenju, zdravila s katerimi lahko stabiliziramo razpoloženje ter različne psihoterapije in načini, kako si lahko posameznik sam pomaga k večji stabilnosti.*

Sreda, 14. 3. 2007 (Inštitut RS za rehabilitacijo)

ob 16:00: Ali možganska kap vpliva na govor? (mag. Nada Žemva prof. def., spec. klin. logopedije, Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo Ljubljana). *Pogosto se zgodi, da opazimo možgansko kap prav zaradi težav pri govorjenju. Včasih je to edini klinični znak napovedujoče bolezni ali celo edina posledica možganske kapi. Človek, ki preživi možgansko kap, lahko ima težave pri govorjenju, branju, pisanju in razumevanju govora. Kar tretjina ljudi, ki preživi možgansko kap, lahko pričakuje spremenjene govorno jezikovne sposobnosti. Ali drugače povedano - srečajo se z afazijo.*

ob 17:00: Ali obstaja starostna depresija? (mag. Marko Pišljari dr.med., Psihiatrična bolnišnica Idrinja). *Čeprav se depresija pojavlja pogosto pri starejših osebah, vendarle ni pričakovani ali nujen spremljevalec staranja. 17-30% starejših oseb, ki išče pomoč v primarnem zdravstvu, ima eno izmed oblik depresivne motnje. Pravilno prepoznavanje depresije lahko otežujejo netipični depresivni simptomi, razlikovanje pa lahko zapletajo druga telesna ali nevrolška obolenja v starosti. Potek starostne depresije je pogosto ponavljajoč se in zahteva dolgotrajno zdravljenje. Pomembno je ustrezno informiranje bolnikov in svojcev o značilnostih poteka depresije in zdravljenja.*

ob 18:00: Kako prepoznamo demenco in kaj naj potem storimo? (Katarina Barbara Štrukelj, dr.med., Psihiatrična klinika Ljubljana). *Pri nekaterih starostnikih pride do globalnega zmanjšanja spoznavnih sposobnosti pri neokrnjeni zavesti – do demence (Frederiks). Demenca je eden od najpogostejših kliničnih sindromov pri starostnikih. Njena diagnoza je še vedno klinična. Preprečiti je ne znamo, povsem nemočni pa nismo.*

Četrtek, 15. 3. 2007 (Prešernova dvorana SAZU)

ob 17:00: Fantomski ud in popolni spomin (Milavec Maja, štud. psihologije, Oddelek za psihologijo, FF Ljubljana). *Znanost je lahko dostopna tudi javnosti – na malo preprostejši, bolj življenjski način. Kar nekaj avtorjev se je odločilo, da napišejo knjige, ki govorijo o pacientih samih in o njihovem doživljanju bolezni, pri čemer do pacienta zavzemajo osebno perspektivo. Skozi prizmo znanosti in hkrati skozi oči pacientov si bomo med drugim ogledali raziskovanje pojava fantomskega uda in tako pozitivne kot negativne vidike življenja človeka s popolnim spominom.*

ob 18:30: Možgani, epilepsija in mi (dr. Fajko Bajrovič, dr.med., spec.nevrolog, mag. Bogdan Lorber, dr.med, spec.nevrolog, prim. Igor M Ravnik, dr.med., spec. pediater, Ljubica Vrba, dipl. psih., spec. klin. psih., Društvo Liga proti epilepsiji Slovenije). *Epilepsija je najpogostnejša nevrolška bolezen, ki v razvitem svetu prizadene 1 % prebivalcev. Vzroki in mehanizmi za nastanek in ponavljanje epileptičnih napadov, ki so njena poglavitna značilnost, še niso popolnoma znani. Vendar se nevrolške vede v več-panožnem sodelovanju - od molekularno biološke preko klinične do sociološke in politične ravni - vse uspešne spopadajo tako z napadi, kot tudi s čustvenimi, umskimi in socialnimi posledicami, ki jih pogosto po nepotrebnem nosijo osebe z epilepsijo v svojem življenju.*

Četrtek, 15. 3. 2007 (Inštitut RS za rehabilitacijo)

ob 16:00: Kako lahko pomagamo bolniku po nezgodni možganski poškodbi (prim. mag. Viktorija Košorok, dr.med., Inštitut RS za rehabilitacijo Ljubljana). *Nezgodna možganska poškodba je vodilni vzrok smrti in prizadetosti mlade populacije. Okrevanje je praviloma dolgotrajno, končni izid pa odvisen tudi od skrbno načrtovane in vodene, ciljno usmerjene nevrohilitacijske obravnave. Prikazali bomo film o zgodnji nevrohilitacijski obravnavi na nevrokirurškem oddelku in ga pospremiti s komentarji ter dopolnili z našimi dolgoletnimi izkušnjami na oddelku za nevrohilitacijo bolnikov po nezgodni poškodbi glave.*

ob 17:00: Kje in kako se dogaja in kaj sploh je bolečina (znan. svetn. dr. Duška Meh, dr. med., Inštitut RS za rehabilitacijo Ljubljana). *Bolečina... Najpogostejši simptom in najpogostejše v govoru uporabljena beseda, "najdražja" diagnoza in pogosto najtrši oreh pri zdravljenju. Če jo prepoznamo in bolniku priznamo »pravico«, da ga sme obremenjevati. Zakaj in kje sploh nastane, kakšne so njene značilnosti in na kaj vse vpliva? Jo lahko vidimo in, najpomembneje, jo znamo odpraviti? Na koliko vprašanj o njej znamo odgovoriti?*

ob 18:00: Imajo ljudje s sladkorno boleznijo bolečine in kako pomagamo? (Vlasta Gjura Kaloper, dr. med. spec. transf. med., Zveza društev diabetikov Slovenije, znan. svetn. dr. Duška Meh, dr. med., Inštitut RS za rehabilitacijo Ljubljana). *V svetu živi po podatkih iz leta 2006 246 milijonov ljudi s sladkorno boleznijo. Od tega jih ima približno 10% diabetes tipa 1 in 90% diabetes tipa 2. Podatki o pogostosti neuropatije so različni, s psihofizikalno preiskavo potrdimo veliko motenj delovanja živčevja. Pokazali bomo rezultate naših raziskav in uspešnost fizikalnega zdravljenja.*

Petek, 16. 3. 2007 (Prešernova dvorana SAZU)

od 17.00 do 20.00: Pacienti se predstavijo na sejmu društev: Javnosti se bodo predstavila društva, ki se ukvarjajo s pomočjo bolnikom z različnimi možganskimi boleznimi, tako s področja nevrolških bolezni kot duševnih motenj. Predstavniki društev bodo pripravili predstavitve društev in tiskovine ter bodo na voljo za vprašanja obiskovalcem.

TEDEN MOŽGANOV NA KOLESIH: Serija javnih predavanj po različnih krajih Slovenije.

POSTOJNA (Višja strokovna šola, Ljubljanska 2)

12. 3. 2007 ob 17:00: Alzheimerjeva demenca in zgodba o Auguste D. (prof. dr. Zvezdan Pirtošek, Nevrološka klinika, Ljubljana). *Leta 1906 je dr. Alois Alzheimer opisal bolnico Augusto D., ki je imela nenavadno napredujočo duševno bolezen s halucinacijami, blodnjami, spominskimi motnjami in spremenjeno osebnostjo. To je bil prvi opis bolezni, ki so jo kasneje poimenovali Alzheimerjeva demenca in je najpogostejša vrsta demence. V predavanju bodo s pomočjo tega zgodovinskega primera predstavljene značilnosti demence.*

12. 3. 2007 ob 18:30: W.A. Mozart: izvid kognitivnega neurofiziologa (prof. dr. Zvezdan Pirtošek, Nevrološka klinika, Ljubljana). *W. A. Mozart je ustvaril čudovito glasbo, kjer se kaotični tokovi pogosto zlivajo v formalno čvrsto strukturo spet odkrite fuge. V družbi je bil motorično nemiren, muhavo razpoložen, pogosto se je spakoval in si izmišljeval nove besede. Njegova pisma in besedila razkričujejo nepričakovano in izrazito vulgarnost. V predavanju se bomo vprašali, če je Mozart imel nevrolško motnjo in če lahko sodobna kognitivna elektrofizilogija osvetli značilnosti take motnje. Kakšen bi bil nevrolški in neurofiziološki izvid za W.A. Mozarta?*

14. 3. 2007 ob 17:00: Fantomski ud in popolni spomin (Milavec Maja, štud. psihologije, Oddelek za psihologijo, FF Ljubljana). *Vsebina predavanja v poglavju Omožganjena Ljubljana.*

RAVNE NA KOROŠKEM (osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika, Na gradu 1)

12. 3. 2007 ob 17:00: Zdravila, ki delujejo na možgane. (izr. prof. Mojca Kržan, dr. med. Inštitut za farmakologijo in eksperimentalno toksikologijo, Medicinska fakulteta Ljubljana). *V predavanju bodo predstavljena najpogostejše uporabljena zdravila, ki učinkujejo na osrednje živčevje. Predstavljene bodo njihovi želeni in neželeni učinki ter opozorila na morebitne nevarnosti, predvsem pri samozdravljenju in rekreativnem jemanju.*

12. 3. 2007 ob 18:00: Med ugodjem, odvisnostjo in psihozo (doc. dr., Peter Pregelj, dr. med., spec. psihiatr., Psihiatrična klinika Ljubljana, Inštitut za patološko fiziologijo MF Ljubljana). *Podobni živčni prenašalci sodelujejo pri doživljanju ugodja in v razvoju odvisnosti od psihoaktivnih snovi (PAS) ter nastanku psihotičnih motenj. Odvisnost PAS je zapletena motnja s pomembnimi psihosocialnimi vzroki in posledicami. Predavanje bo predstavilo delovanje možganskega sistema za nagrajevanje ter celične mehanizme, ki so ob kronični ponavljajoči se rabi PAS lahko nevrobološka podlaga za odvisnost.*

BREŽICE (Mladinski center, Gubčeva 10a, sejna soba)

13. 3. 2007 ob 17:00: Možgani, epilepsija in mi (dr. Fajko Bajrovič, dr. med., spec. nevrolog, mag. Bogdan Lorber, dr. med, spec. nevrolog, prim. Igor M Ravnik, dr. med., spec. pediater, Ljubica Vrba, dipl. psih., spec. klin. psih., Društvo Liga proti epilepsiji Slovenije). *Vsebina predavanja v Omožganjena Ljubljana.*

14. 3. 2007 ob 19:00: Spanje in imunski sistem (Pavel Kavčič, dr.med., Bojan Rojc, dr.med., Splošna bolnica Izola). *Vsebina predavanja v poglavju Omožganjena Ljubljana.*

MURSKA SOBOTA (Dvorana Pokrajinske in študijske knjižnice, Zvezna ulica 10)

13. 3. 2007 ob 15:00: Živeti med in z drugimi po možganski poškodbi ali bolezni (dr. Radonjič – Miholič, spec. klin. psih., Inštitut RS za rehabilitacijo, Ljubljana). *Možgani so naše neprecenljivo bogastvo, ki se ga pogosto ne zavedamo dovolj. V njih se skriva ključ do raja ali pekla. Omogočajo nam, da se zavedamo sebe in sveta, razvijamo čustva, izberemo svoje poti. Poškodbe ali bolezni možganov lahko pomembno spremenijo življenje bolniku in njegovim bližnjim. Srečanje z drugačnostjo nam lahko plaši. Če pa pozorno prisluhnemo, se potrudimo razumeti in podoživeti, nas drugačnost dopolnjuje in nam obogati doživljanje.*

NOVA GORICA (Mladinski center, Bazoviška ulica 4)

15. 3. 2007 ob 17:00: Raziskovanje možganov – od elektrike do spomina (Simon Brežan, abs. medicine, Medicinska fakulteta v Ljubljani; Vita Štukovnik, univ. dipl. psih., (Inštitut za klinično neurofiziolgijo Ljubljana). *Električna aktivnost živčnih celic – neuronov – predstavlja enega osnovnih mehanizmov delovanja možganov, ki posredujejo različne duševne procese. Beležimo in preučujemo jo lahko s pomočjo metode elektroencefalografije (EEG). Sodobni pogled na delovanje možganov pravi, da posamezno funkcijo posredujejo prostorsko ločeni možganski centri, ki pa delujejo sočasno. Na kakšen način je torej usklajeno njihovo delovanje? Predstavljena bo novejša metoda EEG-koherence za preučevanje tovrstne komunikacije v možganih, na primeru procesov spomina.*

15. 3. 2007 ob 18:00: Spanje in imunski sistem (Pavel Kavčič, dr.med., Bojan Rojc, dr.med., Splošna bolnica Izola). *Vsebina predavanja v poglavju Omožganjena Ljubljana.*